

různé

ORGANIZAČNÍ VÝSTAVBA PĚŠÍCH VOJSK ČSLA V LETECH 1948—1950

PhDr. Jiří Bílek

Pěší vojska (pěchota) byla v roce 1948 nejpočetnějším druhem pozemních vojsk ČSLA. Jejich podíl na celkovém počtu armády činil více než 45 %. Proto se organizační výstavba pěších vojsk stala jedním z nejdůležitějších, ale také nejsložitějších úkolů organizační výstavby nové Československé lidové armády jako celku.

V článku se zabývám organizační výstavbou pěších vojsk v letech 1948—1950, tedy v poměrně krátkém časovém úseku. Toto zúžení jsem nezvolil samoúčelně. Právě od února do konce roku 1950 prošla ČSLA a tedy i pěší vojska jednou z nejbouřlivějších etap svého vývoje. V těchto letech byly také položeny pevné základy dalších úspěchů při výstavbě naší armády jako armády socialistického typu.

KSČ i velení armády při řešení otázek organizační výstavby ČSLA i jednotlivých vojsk vycházely z vývoje světového vojenství, především sovětského, a tvůrčím způsobem aplikovaly jeho hlavní směry a tendence na konkrétní podmínky naší armády.

Úkol nové vojenské politiky KSČ, přijaté na IX. sjezdu strany, budovat ČSLA na leninských principech výstavby, a řízení socialistických ozbrojených sil vyžadoval prosadit do budování armády především základní leninské principy: řízení ozbrojených sil komunistickou stranou, třídní přístup k budování ozbrojených sil, princip jednoty armády a lidu a princip proletářského internacionalismu. Současně tento úkol zahrnoval také požadavky prosadit do organizační výstavby armády i jednotlivých druhů vojsk hlavní principy organizační výstavby armády nového typu, které vznikly pod přímým vedením V. I. Lenina a staly se jedním ze základních předpokladů budování sovětských ozbrojených sil v mírové i válečné době. Šlo o těchto pět hlavních organizačních principů:

- soulad systému vojenské organizace s vojenskostrategickou situací země,
- závislost struktury a forem organizace ozbrojených sil na úrovni vývoje prostředků ozbrojeného zápasu a způsobu jeho vedení,

— soulad ve vývoji všech druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk,

— třídně proletářský princip doplňování vojsk,

— centralizace organizační struktury a nedílná velitelská pravomoc.

Tyto hlavní organizační principy socialistické armády nebylo možné realizovat bez prosazení vlastních leninských principů v jejich všeobecné a komplexní podobě. Proto nelze na organizační výstavbu pohlízet jako na nějakou úzce specifickou a zvláštní oblast budování nové ČSLA. I tato oblast je určována vojenskou politikou strany, celkovou koncepcí zabezpečení obranyschopnosti státu a výstavby ozbrojených sil jako celku, plně z nich vychází a realizuje je do jedné ze základních oblastí budování armády.

Organizační výstavba pěších vojsk byla nedílnou součástí organizační výstavby ČSLA a vycházela a sledovala stejné cíle. Vzhledem k předpokládanému konvenčnímu charakteru příští možné války neobyčejně vzrostl význam pozemních a leteckých sil, vyzbrojených moderní a vysoce účinnou výzbrojí. U pozemních vojsk byl v tomto období hlavní důraz položen na rozvoj tankového vojska, dělostřelectva, některých speciálních druhů vojsk a pěchoty. Přesto, že hlavní údernou silou byla tanková vojska, dělostřelectvo a letectvo, zůstala pěchotě její nezastupitelná úloha při rozvíjení útoku i vedení obrany.

Velení ČSLA čerpalo po roce 1948 zejména z vývoje sovětského vojenství a vojenského umění. U pěších vojsk mělo zásadní význam přejímání zkušeností, forem a metod z výstavby střeleckých vojsk Sovětské armády. Neocenitelnou pomoc poskytl také sovětský vojenství a odborní poradci, kteří od roku 1949 působili na ministerstvu národní obrany a hlavním štábu, na vojenských školách a učilištích i přímo u svazků a útvarů. Bylo také jejich zásluhou, že se v krátké době podařilo prosadit do výstavby ČSLA nejlepší sovětské zkušenosti ze všech oblastí výstavby a života vojsk.

Hlavním znakem organizační výstavby pěších vojsk ČSLA na přelomu čtyřicátých a padesátých let se stal postupný růst jejich palběné a úderné síly a pohyblivosti. Toho bylo dosahováno jednak postupným začleňováním tankových, dělostřeleckých, protiletadlových, ženijních, chemických a dalších útvarů a jednotek do pěších svazků, jednak jejich postupnou motorizací a mechanizací. Na tuto skutečnost mělo dále vliv zavádění nových zbraní do výzbroje pozemních vojsk.

Značné procento nové výzbroje a techniky (především tankové) bylo dodáno ze Sovětského svazu či se s jejich výrobou u nás začínalo podle sovětských licencí.

Organizační výstavba pěších vojsk nebyla procesem jednoduchým a přímočarým, nýbrž odrážela složitost doby i celkového budování ČSLA jako armády socialistického typu. Svůj výraz v ní našly nové vnější a vnitřní podmínky Československa po únoru 1948. Z vnějších to byl zejména socialistický obsah těsného přátelství a spolupráce se Sovětským svazem, koaliční moment obrany republiky založený na dvoustranných spojeneckých smlouvách se SSSR a lidové demokratickémi státy a pozitivní změny ve světovém poměru sil. Z vnitřních podmínek to byly především úspěchy při plnění linie IX. sjezdu KSČ a budování základů socialismu ve všech oblastech života společnosti, zvláště pak růst ekonomické síly státu a obrovské sociální přeměny.

Významnou součástí organizační výstavby ČSLA i pěších vojsk bylo budování nového politického aparátu. Již v roce 1949 byla u velitelství pěchoty, vojenských oblastí, sborů a svazků zřízena funkce zástupce velitele pro věci politické. ZVP přišli také k útvarům v západním pohraničí. V průběhu roku 1950 byly obsazeny funkce ZVP u všech útvarů pěchoty na stupni pluk — samostatný prapor, u některých jednotek prvního sledu také na stupni rota.

Zásadní význam pro zkvalitňování politické práce měl rozkaz „O zvýšení odpovědnosti a rozšíření pravomoci zástupců velitelů pro politické věci“ ze dne 14. června 1950, který zaváděl nejlepší a praxí mnohokrát ověřené zkušenosti Sovětské armády. Političtí pracovníci se spolu se stranickými orgány a organizacemi značnou měrou podíleli na zvyšování bojové síly a stálé bojové pohotovosti ČSLA i pěších vojsk.

Období let 1948—1950 můžeme v organizační výstavbě pěších vojsk ČSLA rozdělit do tří základních etap.

V první z nich, od února 1948 do října 1949 plní velitelství pěchoty především nejožehavější úkol dne — zabezpečit obranu západní hranice. K výraznějším organizačním změnám nedochází, v podstatě dále přetrvává organizační model z října 1947 a k případným změnám dochází po kvantitativní linii.

Pro druhou etapu od října 1949 do října 1950 je charakteristická snaha o další posílení obrany západní hranice, spojená s vytvářením podmínek pro organizační výstavbu pěších vojsk na leninských prin-

cipech. Začínají se také hlouběji řešit otázky nedostatku vojáků z povolání a materiálně technického zabezpečení.

Třetí etapa, která má v tomto období teprve svůj počátek v reorganizaci mírového složení armády v listopadu—prosinci 1950, je charakterizována snahou o maximální přiblížení organizace naší a Sovětské armády a o prosazení organizační výstavby na základě hlavních organizačních principů výstavby armády socialistického typu.

Organizace pěších vojsk ČSLA v únoru 1948 zdaleka neodpovídala novým požadavkům. S některými částečnými změnami a doplňky bylo v platnosti organizační složení z října 1947, které se vyznačovalo značnou organizační nejednotností. Armádní sbor měl dva svazky; buď dvě pěší divize, nebo jednu pěší a jednu rychlou divizi. Oproti sovětskému střeleckému sboru byl slabší a neměl ve své sestavě organicky začleněnou mechanizovanou divizi (rychlá divize včleněná do některých sborů nedosahovala kvalit sovětské mechanizované divize), měl daleko méně tanků a samohybných děl a značně menší pohyblivost a údernou sílu. Variabilní organizační struktura armádního sboru umožňovala měnit jeho údernou sílu a uskutečňovat pružný manévry podle situace a úkolů. Vzhledem k nedostatečné početnosti a kvalitě ostatních sborových útvarů nebyl však armádní sbor schopen této výhody využít.

Pěší divize (brigáda) ČSLA měla tři až čtyři pěší pluky (u brigád samostatné pěší prapory), dělostřelecký pluk a rotu velkorážních kulometů proti letadlům. Chyběl tankový útvar přímé podpory pěchoty (jako byl tankosamohybný pluk sovětské střelecké divize), svazek dále neměl dostatečný počet protitankových a protiletadlových dělostřeleckých prostředků, ženijních jednotek a techniky a pojítek.

Rychlá divize měla tankovou brigádu, tři pěší pluky (samostatné pěší prapory), dělostřelecký pluk a oddíl, samopalný prapor (rotu) a rotu velkorážních kulometů proti letadlům. I ona byla tedy podstatně slabší než sovětská mechanizovaná divize. (VHA—MNO, čj. 4500 Taj., hl. št., 4. odd., 1947, sv. B.)

Pokud existovala značná organizační nejednotnost u svazků pěších vojsk, pak situace na stupni útvar byla ještě daleko složitější. Vytvořilo se celkem 9 typů pěších pluků a samostatných pěších praporů, které se vzájemně dost často i velmi značně lišily organizací, počty a výzbrojí. Hlavní údernou silou pěších pluků byly

tři pěší prapory a baterie kanónů (minometů), u samostatných pěších praporů tři pěší rot, kulometná a samopalná rota a rota těžkých zbraní.

K této organizační nejednotnosti, která nebyla typická jen pro pěchotu, přistupovaly ještě dva významné momenty — nezaplněné mírové počty, především důstojníků, rotmistrů a dělesloužících a nedostatky ve výzbroji, které se projevovaly jak ve velké různorodosti typů a ráží, tak i v celkovém nedostatku výzbroje a bojové techniky.

Usnesení Armádního poradního sboru z 15. dubna 1948 o nutnosti některých organizačních a dislokačních změn ČSLA plnila pěchota v několika směrech. Především to bylo naplnění mírových počtů svazků v západním pohraničí z počtů rámcových svazků a útvarů ve vnitrozemí a na Slovensku, redислоkace jednoho pěšího svazku ze Slovenska do západních Čech a konečně vytvoření ženijních, spojovacích a automobilních jednotek pro svazky v západním pohraničí, které však do nich dosud nebyly organicky včleněny. (VHA—MNO, čj. 900 Taj., hl. št., 4. odd., 1948.)

Tyto změny znamenaly významný krok vpřed pro zabezpečení obrany západních hranic republiky. Problém organizační výstavby pěších vojsk však ještě zdaleka neřešily. Radu rozhodujících momentů chtělo velení armády a velitelství pěchoty u hlavního štábu řešit až v rámci reorganizace mírového složení ČSLA k 1. říjnu 1949, ale hlavní příčinou oddalování řešení bylo především to, že v této době ještě zdaleka nebyly vyjasněny ani základní otázky organizační výstavby ČSLA jako celku, tím méně pak pěších vojsk.

Z objektivních příčin proto organizační změny směřovaly téměř výhradně ke splnění hlavního úkolu — k dalšímu posílení obrany západní hranice a v tomto rámci především k odstranění vážných nedostatků osob a vojenského materiálu. Situaci však značně zkomplikovala závěrečná cvičení ČSLA v květnu a červnu 1948, která ukázala vedle již zmíněných problémů také vážné nedostatky v organizaci, výcviku a součinnosti vojsk.

Proto hlavním cílem reorganizace mírového složení armády k 1. říjnu 1948 stalo se vedle dalšího posílení obrany západních hranic také zpružnění a zjednodušení velení. Bylo zrušeno velitelství 2. vojenské oblasti a nově dislokována byla velitelství I. a II. armádního sboru. S výjimkou dvou sborů tvořila nyní armádní sbor pěší divize (brigáda) a rychlá divize. Dále došlo u některých pěších svazků a útvarů k vnitřním organizačním a dislo-

kačním změnám. V prosinci 1949 bylo nařízeno postavit u pěších útvarů průzkumné jednotky v síle roty či čety. Součástí reorganizace se stalo také vynětí výsadkového praporu z podřízenosti velitelství pěchoty u hlavního štábu a zřízení velitelství vojska. (VHA — MNO, č. 1 666, 1 766 a 1 910 Taj., hl. št., 4. odd., 1948.)

V souvislosti s reorganizací ČSLA k 1. říjnu 1948 řešilo velitelství pěchoty také dva závažné problémy — nedostatky osob a materiálu. Např. u pěších svazků a útvarů, dislokovaných na západní hranici, byly předepsané počty důstojníků naplněny v průměru na 70 %, rotmistrů na 52 %, dělostřelců na 42 % a mužstva na 85 %. Situace u útvarů ve vnitrozemí a na Slovensku byla daleko horší. (VHA — MNO, č. 1 299 Taj., hl. št., 4. odd. 1948.)

Tento, v některých případech téměř kritický stav ještě komplikovalo to, že právě od pěšího vojska byla odvelována většina mužstva k pracovní výpomoci národním hospodářství. Skutečné stavy útvarů a jednotek byly tak daleko menší. Zemědělskou dovolenou dostalo v roce 1948 14 660 vojáků základní služby, z nichž plných 42 % bylo od pěších vojsk. K 1. říjnu 1948 pracovalo v dolech z celkového počtu 18 048 příslušníků armády 12 482 vojáků pěchoty. (VHA — MNO, č. 62 365 Taj., 1/3. odd. 1948.)

Zájem velitelství pěchoty se z pochoptelných důvodů soustředil především na naplnění svazků v západním pohraničí a dále na to, aby právě zde (jak na velitelství funkcích, tak i v základní službě) sloužili lidé, kteří skýtali potřebné politické a odborné záruky. Nespolehlivé mužstvo bylo převelováno do vnitrozemí a na Slovensko, často dokonce bez náhrady. Od 1. října 1948 byli vojáci základní služby, „kteří zaujali reakční postoj k lidově demokratickému zřízení, kteří se sami (popřípadě rodiče) provinili během okupace a byli souzeni podle velkého a malého dekretu a kteří se pokusili o přechod hranic“ zařazováni k silničním praporům ženijních pluků, předchůdcům pomocných technických praporů. Spolu s rámcováním některých útvarů a svazků se tak alespoň v nejnútnejší míře podařilo řešit otázku doplňování vojsk a naplňování předepsaných počtů. (VHA — MNO, č. 0011326 — NM — 1951.)

Druhým vážným problémem, který snižoval bojeschopnost pěších vojsk a byl překážkou jejich organizační výstavby, byla neutěšená materiálně technická situace. Bezprostředně po Únoru a zejména v souvislosti s reorganizací mírového slo-

žení ČSLA k 1. říjnu 1948 se proto na pořad dne dostala také otázka unifikace výzbroje se Sovětskou armádou. Vzhledem k ne zcela vyjasněné koncepci výstavby armády a bohužel i pokusům o oddalování či dokonce negování unifikace přijalo nakonec MNO rozhodnutí řešit otázky materiálně technického zabezpečení ČSLA i druhů vojsk až v rámci reorganizace ČSLA k 1. říjnu 1949. (VHA — MNO, č. 5 450 Taj., hl. št., 4. odd., 1948.)

Počátek roku 1949 byl ve znamení příprav jednání IX. sjezdu KSČ. Komunisté v armádě si ujasňovali především obsah nové vojenské politiky strany a hledali nejlepší cesty její realizace. Úkol sjezdu — budování nové armády socialistického typu na leninských principech výstavby a řízení socialistických ozbrojených sil — postavil před velení armády řadu neobyčejně složitých, ale již velice konkrétních úkolů ve všech oblastech výstavby ČSLA.

Prakticky po celý rok 1949 můžeme v organizaci pěších vojsk, podobně jako v celé ČSLA, sledovat tři základní tendence: snahu o její zjednodušení a odstranění organizační nejednotnosti snahu o maximální zajištění obrany západní hranice a snahu o vytvoření základních předpokladů pro organizační výstavbu na leninských principech.

Tyto tendence vrcholily v reorganizaci mírového složení ČSLA k 1. říjnu 1949. Jejím hlavním cílem bylo přizpůsobit organizaci armády dočasnému nedostatku vojáků z povolání, vytvořit všechny základní předpoklady pro výstavbu moderní armády podle vzoru Sovětské armády a zajistit rychlou bojeschopnost a bojovou pohotovost útvarů v západním pohraničí.

Pokud se týče vlastních organizačních změn, vystupuje při reorganizaci ČSLA k 1. říjnu 1949, vzhledem k organizační výstavbě pěších vojsk, do popředí několik momentů. Především to bylo převedení dělostřeleckých, ženijních a spojovacích útvarů z přímé podřízenosti ministra národní obrany do přímé podřízenosti vševojskových armád. Počet armádních sborů byl snižován na čtyři a z pěších brigád byly vnitřní reorganizací vytvořeny pěší divize. Rada samostatných pěších praporů se reorganizovala na pěší pluky a byla zrušena jezdecká brigáda.

Nejvýznamnější organizační změnou celé reorganizace bylo však to, že zmizela organizační rozdílnost svazků a útvarů jednotlivých druhů vojsk. Na stupni útvar se vytvořily čtyři základní typy: plně, normální (v původních mírových počtech), se sníženými počty a rám-

ové, které se lišily především počty a výzbrojí, organizačně však byly pro daný typ a stupeň útvaru jednotné pro celou armádu. (VHA — MNO, čj. 6 000 Taj., hl. št., 4. odd., 1949.)

Podle stupně naplnění útvarů se vytvořily svazky s plnými počty, se sníženými počty a rámcové. Na plné počty byly naplněny pěší a rychlé svazky v západním pohraničí, snížené a rámcové počty měly svazky ve vnitrozemí a na Slovensku.

Hlavní údernou silou pěšího pluku zůstaly tři pěší prapory a baterie děl a minometů. Počet výzbroje byl však podstatně zvýšen, např. u děl a minometů v průměru téměř 40 %. Přibližně stejně se zvýšila i palebná a úderná síla samostatného pěšího praporu. Současně vzrostly také počty plných útvarů. Plný pěší pluk a plný samostatný pěší prapor měly oproti pěšímu pluku s dvěma bateriemi a samostatnému pěšímu praporu z října 1948 zvýšené počty téměř o 100 %. Vzrostl počet organicky začleněných ženijních, spojovacích a automobilních jednotek (ať již v rámci velitelské, či technické rot). (VHA — MNO, čj. 6 000 Taj., hl. št., 4. odd., 1949.)

Pokud hodnotíme organizaci pěchoty od 1. října 1949 můžeme říci, že byla bezesporu významným krokem vpřed. Zmizela organizační, početní i výzbrojní nejednotnost, pro každý stupeň se vytvořil prakticky jeden druh organizace. Vytvořením rámcových útvarů a útvarů se sníženými počty, u nichž nebyly v řadě případů předepsané počty důstojníků a poddůstojníků z povolání, se podařilo z velké části odstranit také nedostatek vojáků z povolání u svazků a útvarů prvního sledu a zajistit jejich plnou bojeschopnost a bojovou pohotovost.

Velení armády a velitelství pěchoty se v daných objektivních podmínkách podařilo uskutečnit maximum možných změn v organizaci pěších vojsk podle Sovětského svazu. Na úplné prosazení sovětských zkušeností nebyly v té době ještě vytvořeny v ČSLA nezbytné základní podmínky a předpoklady.

I z tohoto důvodu nadále přetrvávala v organizaci pěších vojsk také řada nedostatků. Především se dosud nevytvořily sborové a divizní útvary pro boj s nepřátelskými tanky a letectvem, stejně jako dostatečně početné chemické, ženijní a spojovací útvary. Pěší útvary a svazky nadále neměly organickou tankovou jednotku k přímé podpoře pěchoty.

Nevyřešená zůstávala problematika nedostatků vojáků z povolání a otázka ma-

teriálně technického zabezpečení. Rámcováním útvarů ve vnitrozemí a na Slovensku se sice podařilo prakticky doplnit svazky a útvary v západním pohraničí, ale celkový nedostatek vojáků z povolání se tím jen přesunul na snížené a rámcové útvary, které v řadě případů neměly naplněny ani minimální předepsané počty. Vážným problémem zůstalo také nadměrné odvelování příslušníků pěších jednotek k pracovním výpomocem, které bylo ještě vyšší, než v roce 1948.

Otázky materiálně technického zabezpečení a především problematika unifikace, které měly být podle plánů MNO řešeny právě v rámci této reorganizace, zůstaly i nadále nevyjasněny. Maximální pozornost byla věnována výzbroji a technice pro svazky a útvary prvního sledu, opět však na úkor útvarů ve vnitrozemí a na Slovensku. Teprve ke konci roku 1949 bylo i v tomto směru přijato konečné rozhodnutí a na jaře 1950 k nám přišly první sovětské licence a vojenský materiál. Plné využití tohoto nového momentu v materiálně technickém zabezpečení u pěších vojsk ČSLA však nastalo až od roku 1952.

Závěrečná cvičení ČSLA na podzim 1949 byla zaměřena na přechod pěšího svazku z obrany do útoku v součinnosti s ostatními druhy vojsk a na obranu v obklíčení a vyjití z něho. Pěší vojsko vyšlo z konečného hodnocení jako jedno z nejlepších. Byla oceněna zejména jeho vysoká bojová morálka, tělesná zdatnost a dobré zvládnutí bojového výcviku. Kamenem úrazu se však stala součinnost pěchoty s ostatními druhy vojsk, především dělostřelectvem, tankovým vojskem a spojaři. Jak konstatuje závěrečná zpráva, bylo v tomto směru v celé armádě „oproti závěrečným cvičením 1948 dosaženo jen nepatrného pokroku.“ (VHA — MNO, čj. 13 825 Taj., hl. št., 1. odd., 1949.)

Rok 1949 můžeme označit také za první rok cílevědomého a intenzivního doplňování kádru velitelského sboru armády. Vedle pokračující očisty, při níž bylo do konce roku 1949 z ČSLA propuštěno 22,2 % důstojníků a generálů z celkového počtu aktivně sloužících k 15. únoru 1948, přikročilo velení armády k cílevědomé výstavbě a výchově nového velitelského sboru z řad dělnické třídy a rolnictva. 18. října 1948 zahájily na základě usnesení ÚV KSČ výuku školy důstojnického dorostu. Tím se přecházelo na zásadu třídního výběru, podle skutečných schopností zastávat velitelskou funkci. Na stejný základ byl postaven i způsob výběru do vojenských akademií.

Značný vliv na změnu třídní struktury velitelského sboru jako celku mělo rovněž vytvoření sboru poddůstojníků z povolání a zřízení vojenských škol Jana Žižky z Trocnova v roce 1949. Neméně významným momentem bylo uskutečnění náboru stranických pracovníků a některých specialistů do armády. Během let 1949 až 1950 přišlo jen k pěším vojskům podle § 37 800 a podle § 39 791 dělnických a rolnických kádrů, většinou na velitelské funkce k jednotkám prvního sledu. (VHA — MNO, čj. 00 977 SBP 1951.)

Od roku 1949 začala také příprava důstojnických kádrů ČSLA na vojenských školách v SSSR, která byla neocenitelnou pomocí pro zvyšování politických a odborných znalostí velitelského sboru na úrovni požadavků vývoje vojenství.

Počátek roku 1950 byl ve znamení významné vnitropolitické události. 24. — 26. února se sešlo plénum ÚV KSČ, které zaujímá jedno z klíčových míst z hlediska armády při rozpracování a konkretizaci linie IX. sjezdu KSČ. Na otevřené válečné přípravy imperialismu vedeného USA a zostřování tzv. studené války musely socialistické státy přijmout nezbytná opatření k zabezpečení své obranné schopnosti. Hlavním cílem vojenské politiky strany se stala maximálně rychlá výstavba plně soudobé armády socialistického typu, schopné v co nejkratší době v úzké součinnosti se Sovětskou armádou a dalšími bratrskými armádami zajistit mírovou výstavbu socialismu ve svých zemích.

Úkol co nejvíce urychlit výstavbu ČSLA vyžadoval soustředit pozornost na tři hlavní úkoly, které se přímo týkaly a podmiňovaly další organizační výstavbu armády: zesílit stranickou práci v armádě a upevnit armádní stranickou organizaci, prohloubit opatření k vytváření a výchově nového velitelského sboru vzešlého z dělnické třídy a třídně s ní spjatého, v co nejkratší době zavést a osvojit si nejlepší zkušenosti Sovětské armády a sovětského vojenského umění.

Pro pěší vojska ČSLA vyplýval z těchto úkolů naléhavý požadavek co nejvíce přiblížit svou organizaci, výcvik i výzbroj vzoru Sovětské armády. Velitelství pěchoty u hlavního štábu prakticky po celý rok 1950 řešilo významné změny v organizační výstavbě pěších vojsk, kte-

ré byly nedílnou součástí organizačních a dislokačních změn celé ČSLA a vrcholily v reorganizační mírového složení ČSLA v listopadu — prosinci 1950.

Reorganizace mírového složení ČSLA připravená k 1. říjnu 1950 nebyla uskutečněna a byla nahrazena nově připravenou reorganizací na sklonku roku 1950. Plně akceptovala úkoly únorového pléna ÚV KSČ na úseku armády a požadavky na maximální přiblížení organizační výstavby naší a Sovětské armády.

20. září 1950 došlo k zásadní změně v organizačním složení armády, která byla součástí nové celkové reorganizace ČSLA: území státu bylo rozděleno na dva vojenské okruhy, které plně odpovídaly vojenskostrategické situaci země. K témuž dni byl také definitivně redukován počet armádních sborů na čtyři a sbor měl tři svazky, zpravidla dva pěší a jednu rychlou divizi. (VHA — MNO, čj. 2792 Taj., GŠT/OMS 1950.)

31. října 1950 podepsal ministr národní obrany „Směrnici pro reorganizaci“, která představuje do té doby nejrozsáhlejší změny v mírové organizaci a dislokaci ČSLA po roce 1945. Vzhledem k rozsahu změn byl termín dokončení reorganizace určen na 31. prosince 1950.

Reorganizace ČSLA z listopadu — prosince 1950 v maximální možné míře přiblížila organizaci ČSLA sovětskému vzoru a stala se počátkem nové etapy v organizační výstavbě armády i jednotlivých druhů vojsk. Poprvé se na stupních svaz, svazek a útvar vytvořily organické tankové, protiletadlové, průzkumné, ženijní, chemické, spojovací a automobilní útvary a jednotky, které značně zvýšily palebnou údernou sílu svazů, svazků a útvarů a jejich manévrovost. Rychlé divize byly reorganizovány na mechanizované svazky a na stupni armádní sbor se vytvořila jednotná organizace v podstatě odpovídající sovětské — sbor byl složen ze dvou pěších a mechanizovaného svazku. Organizační změny byly dále prováděny postupným zaváděním nové, dokonalejší a účinnější výzbroje (především protitankové a protiletadlové) a techniky, dodávaných ze SSSR nebo vyráběných podle sovětských licencí. (VHA — MNO, čj. 3 221 Taj., GŠT/OMS 1950.)

Pokud hodnotíme organizační výstavbu pěších vojsk ČSLA v letech 1948 — 1950, musíme vidět, že KSČ a velení armády se v mimořádně složitých vnitřních a vnějších podmínkách podařilo dosáhnout na tomto úseku řady významných úspěchů, které se staly nedílnou součástí budování nové armády socialistického typu.

Pěší vojska jako nejpočetnější druh pozemních sil ČSLA prošla neobyčejně složitým vývojem. Strana a velení armády musely — podobně jako v celé armádě — poprvé řešit řadu zásadních otázek, reagovat na nové podněty, podmínky a skutečnosti.

Ukázala se nezastupitelnost sovětské pomoci, možnosti studovat a v konkrétních československých podmínkách realizovat bohaté zkušenosti z výstavby Sovětské armády.

Pěší vojska ČSLA v tomto období zvýšila svou palebnou údernou sílu a byla schopna řešit v úzké součinnosti s ostatními druhy vojsk a služeb taktické i operační úkoly v útoku i v obraně.

Tím byl učiněn nejen významný krok k rychlému dosažení bojeschopnosti a bojové pohotovosti ČSLA, ale také vytvořeny podmínky a předpoklady pro další růst její bojové síly a bojového mistrovství, pro její další výstavbu na leninských principech.